

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.
" " " " pe 1/2 an 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicații oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cuvinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondențele se adresează redacției
"FOAIA DIECESANĂ";
eară banii de prenumerațiune și inserțiunilor la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

Unele ingerențe stricăcioase limbei

Dintre feluritele trebuințe zilnice ale omului, trebuința de a-și împărtăși unul altuia gândurile este una dintre cele mai simțite. Precum prin mâncare ne hrănim trupesce, întocmai așa prin cuvânt, prin limbă ne hrănim sufletesce. Măncarea este mijlocul pentru a se ajuta unul în creșterea sa trupească, și a-și susține tăria trupului, ear limba este mijlocul prin care se ajută în atingerile de toată ziua, în dezvoltarea sa sufletesacă.

Mănecând din această trebuință înțelegem pentru ce popoarele de pe treptele de jos ale dezvoltării au ținut și țin și ele cu atâta stăruință la limba lor, și mai vartos numai așa vom înțelege pentru ce neamuri avintate de oameni, atât din vechime cât și din timpurile mai noauē, s'au lipit și se lipesc cu atâta căldură de limba lor și s'au îndelnetit cu atâta dragoste cu ea; precum și aceea, pentru ce străbunii noștri s'au luptat mai mult pentru ea decât chiar și pentru viața lor.

Limba este semnul de căpetenie, prin care dobândește expresiune individualitatea omului, respective a poporului, în societatea cea mare numită lume, ea este bunul obșteșc care leagă pe om de om ca nici un alt bun pământesc.

Fiind limba dar o trebuință atât pentru individ cât și pentru popoare, lucru de sine înțeles, a fost în totdeauna mai mult sau mai puțin îngrijită, atât de singularității cât și de națiunii întregi. Și deosebirea într-o aceste două feluri de îngrijire constă mai ales în aceea, că mulțimea formează materialul limbistic, îl frământă și-l adoptează așa zicând pe nesimțite inconștient, ear învățații ieșiți din mijlocul ei sistemisează acest material, și în mod conșciu îl mlădiază, amăsuraț timpului și împrejurărilor.

Vorba e că, îngrijirea unei limbi numai atunci este deplină, dacă îngereaza acești factori împreună, numai atunci, dacă ei se întregesc împrumutat, altcum nu.

Privite lucrurile din punctul de vedere al armoniei dintre un popor și învățații lui cu privire la limbă, aflăm

că această armonie nu este nici-când deplină: poporul nici-când nu cunoaște pe deplin limba învățaților seși și învățații eară aproape nici-când nu-și însușesc și nu petruind pe deplin limba poporului.

Aici avem să căutăm cauza, pentru ce la toate popoarele cari au dispus și dispun de o literatură, aflăm cu înlesnire două feluri de limbă, mai mult sau mai puțin deosebite una de alta: limba poporului și limba cărturarilor. Și deși s'ar părea forțată această deosebire, ea totuși este foarte firească, de vreme ce învățații are noțiuni, pentru a căror rostire nu află cuvinte în popor sau nu le află întocmai, fiindcă poporul ca masă, cel puțin de o cantitate nu are lipsă de ele, ear țeranul are nuanțări și frământări de frumseță limbistică, de cari învățații, fără greutate mari se poate lipsi în știință.

Vorba e însă că limba cu atât ia sbor mai puternic de dezvoltare, cu cât masa ajunge să înțeleagă și ea cât se poate mai bine și limba învățaților seși; și earăși literatura cu atât ia un avânt mai simțit, cu cât învățații vor ajunge să înțeleagă și să stăpânească și ei mai bine idiomul poporal.

Dar pe cât este de mare folosul apropierei acestor factori unul de altul, pe atât de anevoioasă este și apropierea însași. De aceea se și ivesc în această privință atâtea rătăciră și atâtea potigniri, atât în o parte cât și în cealaltă.

Ca urmare a acestor rătăciră și potigniri aflăm astăzi și în limba noastră o mulțime de ingerențe stricăcioase. În deosebire dincoace de Carpați biata limbă geme sub povara înfrunțelor păgubicioase, revărsate cu îmbelșugare asupra-și, atât din partea inteligenței cât și a poporului.

Din partea inteligenței, aceste înfrunțări datează mai ales dela introducerea direcției latinizatoare încoace, căci de atunci, și apoi în mare parte și astăzi, românul cu carte trăește în gândul că, numai așa este socotit de om învățat, dacă întrebuințează atât în vorbire cât și mai vartos în scriere, o sumetenie de cuvinte noauē, în deosebire de proveniență latină.

Feliul de a privi lucrul astfel, încetul cu încetul a ajuns a fi o adevărată manie, așa încât preoții, învățătorii, slujbașii de toată mâna, fruntașii de pe la sate, ba chiar și cocoanțele pe întrecute aruncă în conversație la cuvinte latinesci.

Că cum le folosesc, și că oare limba dobîndesce ceva prin ele ori se schilodesce, nu este treaba lor. Vorba e numai ca ei să pară, dacă nu chiar oameni de știință, cel puțin oameni culti, oameni învățați. Vezi Doamne pare-că îngânarea câtorva vorbe latinesci i-ar face culti și luminați, și nu cunoștințele ce aveau le au.

Apoi dacă ar întrebuința totdeauna cuvintele cele noaue în adevăratul lor înțeles, adică în înțelesul în deobște primit, ori dacă le-ar rostii cum se cade, tot ar mai fi ce-ar mai fi; dar când îi auzi schimonosindu-le înțelesul și schilodindu-le forma, atunci te întreb: oare pe această cale are să se îmbogățească limba noastră, oare în acest chip trebuie să se manifesteze cultura românească?!

Odinioară mă întîlnesc cu un cunoscut, cu care nu dasem față de vre-o câțiva ani. Din întîmplare era judecătoriu. După o întreținere de câteva minute, mă întrebă dacă voiu să rămân încă în orașul unde convenisem. La răspunsul meu că da, îmi zice: „așa dară la reviziune!“

M'am despărțit de el, dar toată după ameză, căci era după-amiază, nu m'am putut scutura de afurisita de: la reviziune. Cum, îmi ziceam în taină, un inteligent, un judecătoriu român să nu scie el deosebirea dintre reviziune și revedere? Și totuși a trebuit să me împac cu gândul că nu o scie, de oarece în alte zile a repetit acelaș cuvînt în acelaș înțeles.

Ei bine, ce ar fi urmat din această întrebuințare falsă a cuvîntului dacă eu din întîmplare nu eram superior în priceperea limbei românești? De bună seamă, în buna credință că domnul jude este om cult și învățat, ași fi împrumutat și încă cu fală, reviziunea în loc de revedere și ași fi lătit-o în cercurile în cari mă învîrteam.

Altă-dată un profesor, nu mă sfîlesc a o mărturisii, fost profesor de ai mei, în totdeauna folosia și încă cu oare care accent, cuvîntul „*paraleliza*“ în loc de a *paraliza*. Batăr cât de mare este deosebirea între a *paraliza* și a *paraleliza*! Dar înzădar. Elevii, dacă nu toți, cel puțin o parte, nesmintit vor aplica și ei tot ca profesorul lor cuvîntul *paraleliza* și pe această cale vor încurea multe capete mai goale decât ale lor, provocând în acelaș timp zimbetul celor mai pre sus de ei.

Cu prilejul unei înmormîntări, un student jurist rostesc o cuvîntare cu introducerea: „*O moarte, crudă moarte, un nou operat al teu.*“ Lumea adunată, ca de obicei la astfelu de solemnități, era înduiosată, mai ales că răposatul era un june român de bună speranță și cărunții lui părinți vîrsau lacrimi ferbinți la sicriul lui; dar auzind că biata moarte de astă dată a fost puse să facă și ea operate, din jalnică cum era, deodată, și fără voea ei a fost silită să zimbească.

Eată ce va să zică a schimonosi înțelesul unui singur cuvînt!

(Va urma.)

O călătorie în satele românești din Istria,

de

Teodor T. Burada.

(Urmare.)

Numărul Românilor Istrieni.

Toate ostenețele ce m'am dat de a cunoaște exact numărul acestor locuitori răspândiți în satele românești și în orasele din peninsula istriiană au rămas aproape zadarnice. Datele culese atât dela persoanele cunoscătoare de prin acele locuri, cât și din diferite scrieri ce am putut consulta în această privință, se contrazic unele pe altele, încât nu mai scii, pe care să le iai de bune și pe care nu.

Cred că cel mai competent studiu asupra acestei materii e cel ce l-am găsit făcut de dl. Vincențiu Nicoară, Român transilvănean, actualminte profesor la gimnaziul unguresc al statului din Fiume, despre care am mai vorbit în cursul acestei scrieri. Acest studiu dl. Nicoară l-a publicat în revista „*Transilvania*“ din Sibiu, anul XXI nr. 1 din 15 Ianuarie 1890. pag. 5.

Din acel studiu reproducem următoarele:

„În timpurile mai vechi numărul sufletelor (Românilor istrieni) a fost calculat până la 10.000 (Dr. Kandler, apendice la istoria cronografică a Triestului de „*Scussa*). Că odinioară a fost cu mult mai mare ca acum, aceasta e sigur, căci prin al 17-lea secol existau încă o mulțime de alte sate locuite de Români, cere acum sunt slavizate. Numărul cel mai mic ni-l arată statistica oficială a popoarelor din Austria, compilată în 1846, și anume cifra de 1555. Cifra cea mai mică, adică nulă, o aflăm în statistica oficială din 31 Decembrie 1880, care nici nu-î amintesc. Dar despre aceasta vom vorbi mai în jos.

„Pe la anul 1850 Miklosich (*Rumunische Untersuchungen Wien* 1881. pag. 1.) constată din izvoare oficiale un număr total de 2953 sau 2955; exclude din calculul său pe cei de pe teritoriul albanez, pentru că n'ar mai fi fără numai doi inși și aceia ar vorbi reu românesce, precum nu consideră nici pe cei risipiți prin toată Istria, căci ar fi deja slavizate.

„La anul 1859 (Combi, *Porta Orientale, Trieste p. 101*) aflăm, prelângă 160 mii de Italiani și 112 mii de Slavi, 3000 de Români ca locuitori ai Istriei naturale, cum zice Combi (mărginită de fluviul Arsa, de munții Caldiera cu Montemaggiore și Vena, și ear de un fluviu zis Timavul, căci Istria politică de azi cuprinde toată peninsula până peste acei munți și se mărginesce cu Fiume, Carniola și Triestul). Combi decî de asemenea lasă afară din calcul pe cei dela Albona și pe cei de Vena, dar consideră pe cei risipiți prin provincie.

„Tot din anul 1859 ne comunică Ascoli (studii critice. Gorizia, 1861, pag. 51) datele preotului Miceticî din Birdo (Vlasia), din care rezultă un număr aproximativ de 2200 numai pentru Vlasia.

„La anul 1869 (Ficker, *Völkerstämme des Oest-Ung.-Mon. Wien* 1869) aflăm 3000 de Români...

„O cifră de mijloc aflăm în „Dizionario cronografico d'Italia (Milano, 1878 IV. vol. pag. 424) și anume „5000 de Români.

„Rămâne să vorbim de conscripțiunea etnografică „din 31 Decembrie 1880. Aceasta precum am zis, nici „nu amintesc de Români istrieni. Lucrul era bătătoriu la „ochi, cu atât mai mult, că în aceea s'au făcut multe „nedreptăți tuturor naționalităților din Austria, precum „se fac și în Ungaria și preste tot locul, unde se urmează „sistemul de „Umgangssprache“, care mai cu seamă în „afaceri oficioase și cu „persoane, care nu cunosc limba „noastră, e cea oficioasă. În locul acesta însă, nu ne „poate fi scopul să discutăm principiile științifice ale „statisticii în general și nici nu vom critica baza speci- „ală (Umgangssprache) a conscripțiunii din 1880, dar' „atăta tot observăm, că dacă Români istrieni nu vorbesc „cu popoarele, cu care vin în contact, decât croătește sau „italienesc, căci în 1880 unii numărau ca Croați, alții „ca Italieni... numărătorii din 1880 cel puțin sub aste- „rise puteau nota, că limba în cutare loc e românească și „locuitorii de acolo sunt Români.

„Dar' de nu a făcut comisiunea însași, s'au aflat „alți oameni, provăzuți cu erudițiune și neparțialitate, „care din curat sentiment de dreptate n'au putut suferi „erorile încurse în conspectele oficioase, și încât privesc „pe Români istrieni au regulat afacerea. *Die ethnogra- „phischen Verhältnisse der österr. Küstenlandes nach dem „richtiggestellten Ergebnisse der Volkszählung vom 31. „December 1880. Mit einer ethnographischen Karte in 2 „Blättern von Carl Freiherr von Czörnig, k. k. Oberfi- „nanzrath. Triest, 1885, și Die Rumunen in Istrien* „(Peterman: Geogr. Mittheilungen 1883 p. 294) de Dr. „C. Lehner, profesor în Pisino, sânt două lucrări, care „au reclamat dreptate pentru Români Istrieni. După „Czörnig în 1880 Vlasia a avut 2121, și după Lehner „1884, 2300 de suflete, la care se mai adaugă 531 de „pe Vena, și așa ar fi cu toți cam 2600, fără cei de pe „la Albona și cei risipiți în provincie.

„Ultima (1888) cifră și cea mai proaspătă de 2999 „numai pentru Vlasia o avem din gura lui Constantini, „deputat la dieta istriană și consilieriu al comitetului „provincial din Parenzo. (Vezi gazeta „L'Istria“ din Pa- „renzo, 6 Octombrie 1888).“

Și cu toate aceste din cele-ce am putut vedea eu, care am cutreerat aproape toate orașele din Istria pe unde sunt răspândiți Români, precum și toate satele locuite de ei, sânt convins, că numărul lor este cu mult mai mare decât toate cifrele date de diferitele statistice făcute asupra lor până astăzi, și decât acel chiar de 6000, pe care ni l-a arătat Anton Covașcu în scrierea sa: *Dei Rimigliani o Vlahi d'Istria*, inserată în gazeta „L'Istria“ din Triest, nr. 1 și 2 din 1846.

Aceasta provine, cred eu, din aceea, că autoritățile ce au alcătuit statisticele, despre care vorbim, negreșit că sau nu și-au dat deplină seamă, de adevăratul număr al Românilor istrieni. sau că s'au înșelat din arătărilor interesate ale preoților Slavi, acești apostoli ai slavismului,

ce s'au răspândit într'un număr foarte mare în satele din peninsula istriană.

Numirea unei mari părți din sate, care odinioară erau locuite de Români și în care se vorbea limba româno-istriană, afară de acele, despre care am vorbit:

Arbori	Farini	Perina
Armani	Fero	Peschiera
Babani	Floricichi	Plisco
Bădica	Foja	Puhari
Bani	Fantăna	Putini
Bercani	Faraguni	Punte
Bolobani	Geme	Rai
Berhai	Gogli (Goli)	Romania
Bêrzan	Golzana	Rudani
Bolesco	Ghergani	Rumini
Brăncila	Ghersina	Runco
Bresnizza	Grivino	Rupa
Breza	Grozana	Rușinea
Bura	Giuba	Scopliaco
Busa	Grabova	Selce
Caich	Gradina	Serbani
Căne	Gradina	Sermani
Castagna*)	Gradische	Sfêrchi
Castua (Castău)	Grebli	Skêrbani
Cărnizza	Groppa	Slatina
Cătun	Gropizza	Sorich
Cernica	Gusterina	Sparagna
Chersano	Hlombari	Strana
Chiubai	Hrib	Tibule
Colmo	Iazzi	Têrli
Colombar	Kêrbune	Topit
Corona	Kermezi	Tupliaco
Cosari	Kozliaco	Tupolizza
Cosizza	Lizul	Valle
Crai Draga	Lopatari	Valiani
Cremegne	Macini	Vardizza
Crivizza	Malini	Vlahi
Cugu	Mediano	Vlasca
Dobrovizza	Melnizza	Volosca
Dolina	Mendizza	Volpia
Draga	Mohori	Zabavia*
Drazina	Mohorina	Zavori
Dragosich	Monti	Zidarich
Draguch	Morari	Zubani
Dubas	Novac	
Dusmani		

Dialectul româno-istrian.

În cea mai mare parte limba ce o vorbesc Români istrieni se vede a fi de origine latină și se asemănă limbii noastre, cu aplicare spre dialectul *Moșilor* din Transilvania**), care dialect nu-mi era tocmai necunoscut, deoarece în timpul călătoriei mele în Abrud și în țeara *Moșilor* și mai ales în comuna Roșia, unde făcusem cunoștință cu părintele Mestecanu și avusesem privilegiul de a cerceta mai de aproape acest dialect.

În dialectul româno-istrian se mai găsesc multe cuvinte ce sânt în limba macedo-română, așa: *acmoace* (acum), *iuve* (unde), *mușat* (frumos) și altele.

*) *gn* ca italianesc, d. e. *gna* = *nia*.

**) Vezi „Rotacismul la Moși și Istrieni“ de Teofil Francu și George Candrea București 1889.

O sumă de cuvinte străine ce se află întră vorbele românești ale lor par a fi introduse mai încoace, și pentru aceste cuvinte, dacă caută să-î reamintească cum se zicea din bătrâni, ei găsesc cuvântul potrivit de origine românească.

Astfelu pe unele locuri se zice *brec* (slav), în loc de *câre* (câne); *vezda* (slav) în loc de *ste, medved* (slav) în loc de *urs, iezer* (slav) în loc de *loc, iardm* în loc de *jug, ieziq* în loc de *frasir* (frasin), *iecimic* în loc de *orz, mielovât* în loc de *stejar* etc.

Caracteristica dialectului istriian consistă mai ales în aceea, de a schimba consoana *n* în *r*, când se află întră două vocale, ca de pildă *bire* în loc de bine, *mire* în loc de mine, *mărū* în loc de mână, *păre* în loc de pâne, *bur bun, vir vin, lără* lână etc.

Această schimbare de altmintrelea se observe în multe cuvinte și în limba română dela noi, ca în *pără, pār* în loc de până, *mërunt* în loc de mênunt, *nimire* în loc de nimenea, *amerințare* în loc de amenințare, *rărunchi* în loc de rănunchi și altele.

Nu cred de nevoie a reveni asupra gramaticii dialectului româno-istriian, căci a fost descris în destul de Ioan Maioreșcu în cartea sa „Intinerariu în Istria“ pag. 31. și următoare.

Înainte de alte specimene alte dialectului româno-istriian, pe care le voiu arăta la adnexa V., reproduc aici două rugăciuni: „Tatăl nostru“ și „Rugăciunea către sfânta Maria“, pe carele le-am cules din gura poporului:

Tatăl nostru.

Ciacia*) nostru carile ești în cer,
Neca se sfete numele teu,
Fie volia ta cum e în cer,
Așa și pre pământ.
Părea nostra de saca zi
Da-ne astăzi
Și las nostre pecata
Ca și noi lesam a nostora dujnici,
Și nu ne duce în napasta
Și ne zbaveșt di reo. Așa să fi.

(Va urma).

Adunarea generală

a „Reuniunii învătătorilor din diecesa Caransebeșului“,
în Biserica-Albă, la 29. și 30. August a. c.

(Continuare).

A doaua ședință s'a început la 3 oare dup' ameză, cu disertațiunea d-lui *Romul Ancușă*, învătătoriu în Ramna: „Religiunea în școala poporală.“

Mai bine de o oară și jumătate d-l Ancușă ținū încordată atențiunea adunării, desvoltând principiile metodice la propunerea religiunii în școala poporală elementară, și exhaustind pe deplin materia, carea a tractat-o cu deplină siguranță și cu căldură.

*) Se zice și tiatia și tata în unele locuri din Valgarsa.

Aplause din toate părțile manifestară mulțumirea adunării cu disertația d-lui Ancușă.

Urmă acum critica asupra disertațiunii și după ce se lămuriră unele puncte, cu deosebire despre alegerea materiei, ședința se suspinse pe 15 minute.

După redeschiderea ședinței tot disertantul R. Ancușă ținū și o prelegere practică din religiune „Despre învierea lui Lazar“.

Această prelegere deși bine succesă, n'a aflat acea aprobare generală, ca disertația; din care motiv s'a și făcut o critică mai lungă, la carea au participat mai mulți membri, întră aceștia au escelat învătătoriu Achim Miloia prin critica sa calmă și obiectivă, atât în formă cât și în materie.

La 6^{1/2} oare s'a redicat ședința eară la 8 oare s'au întrunit toți membri la o cină comună sub decursul căreia earăși a cântat corul cel distins al Românilor din Biserica-Albă. La cină pelângă frunțașii români au participat și autoritățile din loc și de sine se înțelege că n'au lipsit nici toastele îndatinate la astfelu de ocașiuni.

A treia ședință s'a ținut Vineri în 30. August la 8^{1/2} oare dimineața.

După deschiderea ședinței președintele dă cetire telegramului sosit dela P. S. Sa. D. Episcop diecesan *Nicolae Popea*, care sună astfelu: *Mulțămesc adunării și poftesc succes bun în interesul învătămentului nostru.*

Notariul reuniunii I. Marcu raportează în numele delegațiunii esmise la adunarea reuniunii surorii din Timișoara și anume despre înaintarea reuniunii și despre sêmțimintele de colegitate și solidaritate manifestate în acea adunare față de reuniunea noastră. Care raport se ia la plăcută cunoștință.

Dup' acestea se purcede la referada comisiunilor.

Referentul I. Miclea în numele comisiunii pentru censurarea raportului comitetului reuniunii propune și adunarea primesce unanim următoarele concluse:

a) Raportul general al comitetului se ia la cunoștință votându-se comitetului absolutoriul necesariu, precum și mulțămită biroului pentru activitatea desvoltată în an. 1890/1.

b) Prelegerile practice precum și disertațiunile, ce se vor ținea în despărțemintele reuniunii, să se transpună totdeauna comitetului central spre eventuală folosire, precum spre publicare în ziuaie sau spre cetire în adunările generale ale reuniunii.

c) Să se împartă de cătră comitet tesele de prelucrat în despărțemintele reuniunii, și să se elaboreze un plan al oarelor pentru școalele cu un învătătoriu și cu doi învătători.

d) Prea Sântiei Sale D. Episcop, *Nicolae Popea*, adunarea îi votează mulțumită protocolară pentru donațiunea făcută reuniunii în suma de 100 fl. v. a.

e) Deoarece articolul de lege 38. din an. 1868. precum și regulamentul școlariu din an. 1878. dispun apriat, că fie-care învătătoriu să fie membru al

unei reuniuni învățătoresci și să participe la adunările aceleia, adunarea roagă Consistoriul diecesan să deoblige pe fie-care învățătoriu a lua parte la adunările despărțemintelor, cari în viitoriu suplinese deodată și conferințele învățătoresci de până aci, spre care scop comunele bisericesci se fie îndatorate a lua o sumă hotărâtă în preliminarul cultului, ca pausal de călătorie, și a o plăti respectivilor învățători. Față de acei învățători, cari vor absentia dela adunările despărțemintelor să se folosească procedura autoritativă, eară cari vor absentia dela adunările generali, să nu fie îndreptățiți a redica competența preliminară pentru adunările generali.

f) Adunarea primesce cu mulțămită ofertele incurse pe sama redicării monumentului *Constantin Diaconoviciu Loga* și însărcinează comitetul a provoca pe toți colectanții, a depune banii adunați la cassariul reuniunii noastre și a face mai departe pașii necesari în această cauză, eară colectanților a le exprima mulțămita reuniunii.

Comisiunea emisă pentru cenzurarea raportului bibliotecariului, prin referintele Sofroniu Liuba propune și adunarea primesce următoarele concluse:

a) Raportul bibliotecariului, pelângă reprobarea unor expresiuni din raport, se ia la cunoștință dându-se absolutoriu bibliotecariului.

b) Opurile împrumutate din biblioteca centrală și, pelângă toate provocările bibliotecariului, nerestituite, au a se restitui într'un termen preclusiv, ear la din contră respectivii împrumutători să se înacționeze.

c) comitetul este imputerit a dispune în fie-care an legarea opurilor din bibliotecă până la 20 bucăți. Opurile bibliotecii să se introducă într'un catalog în grupe după specialitatea lor. Efectuirea se concredere comitetului, respective bibliotecariului.

e) Domnilor: Stefan Sêrbu, preot în Surducul-Mic, Martin Țapu și Ioan Marcu, adunarea le exprimă mulțămită pentru opurile donate bibliotecii.

În nex cu acest raport d-l Sofroniu Liuba propune și adunarea primesce următorul conclus:

Pentru ca reuniunea noastră să atingă toate ramurile de sciință, artă, literatură etc. adunarea enunță dorința, ca fie-care învățătoriu și membru al reuniunii să stârue, ca ori-ce anticități, precum: cărți, instrumente, arme, bani, inscripțiuni pe pergamente, table. petri etc. să se adune sau să se decopieze și să se predee comitetului reuniunii spre ulterioară dispunere, ca așa învățătorii să poată satisface apelului literaților nostri, pentru adunarea și înmulțirea datelor, cari ne privesc istoria, limba și literatura noastră.

(Va urma).

Instrucțiune practică

despre purtarea socoților și administrarea averilor bisericosci,

de TRAIAN BARZU.

Socoata.

5. Suma de 100 fl. ce au solvit-o Petru Babeu în datoria lui și care mai apoi s'au depus la „Logojana“ în 12. Septembrie 1890. earăși se redică de acolo și intră ca bani gata în cassa bisericii; deci în această zi suma de 100 fl. iese din lădița Nr. 7. și intră earăși în lădița Nr. 1.; deci ea ni-se înfățișează, precum arată figura a VI.

100 fl.	Nr. 1. Bani gata.
	" 2. Capit. în oblig. la priv.
	" 3. Interesele după acest capital.
	" 4. Spesele de proces ș. a. anticip.
	" 5. Capit. în oblig. de stat.
	" 6. Interesele după acest capital.
	" 7. Capit. în casse de păstrare.
	" 8. Interesele după acest capital.
	" 9. Pretensiuni la dat. fără oblig.
	" 10. Tasurile.
	" 11. Din vinderea luminilor.

Fig. VI.

O sumă, care face parte din averea bisericii poate în decursul anului se-și schimbe de mai multe ori locul ce-l ocupă între activele fondului bisericii, va se zică din bani gata se poate preface în capital elocat în obligațiuni la privați, după aceea se poate preface earăși în bani gata, apoi în capital elocat la casse de păstrare, și așa mai departe, fără ca prin aceasta să se întemple totodată vre-o schimbare și în starea averii fondului bisericii, căci schimbarea se pectrece numai în starea banilor din singuraticile lădițe. Starea activelor peste tot rămâne tot aceeași care au fost și mai înainte de a-și schimba respectiva sumă locul ei: nici nu cresce, dar nici nu scade. Căci ceea-ce din o lădiță se ia, aceea se bagă în altă lădiță.

6. Crescut-au oare averea bisericii cu suma de 500 fl., care s'au elocat din nou în anul 1890. în obligațiuni la datorașii privați?

N'au crescut, deoarece aceasta sumă și înainte de aceea au făcut parte din averea bisericii, și ea acum numai și-au schimbat locul. Tot atunci, când au crescut banii în lădița în care se află depus capitalul în obligațiuni la privați cu suma de 500 fl., tot atunci au scăzut:

a) banii în lădița în care se află interesele după obligațiunile privaților cu suma de . . . . . 249 fl. — cr.

b) apoi au scăzut banii în lădița în care se află de-

pute pretensiunile la datorașii fără obligațiunii cu suma de . . . . . 51 „ — „

c) și în fine banii gata încă au scăzut cu suma împrumutată în 1890. pe obligațiunii la privați de . . . . . 200 „ — „

Așadară de altă parte averea fondului bisericii laolaltă au scăzut cu suma de . . . . . 500 fl. — cr.

7. Crescut-au averea bisericii cu suma de 25 fl., care s'au anticipat în 1890. din cassa bisericii pentru unii datorași ai ei?

N'au crescut, deoarece această sumă și înainte de aceea au făcut parte din averea bisericii și ea numai și-au schimbat locul ei. Tot atunci, când au crescut banii în lădița în care se află anticipațiunile de spese de proces ș. a. cu suma de 15 fl., tot atunci a scăzut tot cu această sumă și averea din lădița în care se află banii gata.

8. Crescut-au oare averea bisericii cu suma de 118 fl., care în 1890. s'au elocată din nou în casse de păstrare?

N'au crescut, deoarece această sumă și înainte de aceea au făcut parte din averea bisericii, ea acuma numai și-au schimbat locul. Tot atunci, când au crescut averea în lădița, în care se află capitalul depus la casse de păstrare cu suma de 118 fl., tot atunci au scăzut:

a) banii în lădița în care se află interesele după capitalul elocată în casse de păstrare cu . . . . . 18 fl. — cr.

b) apoi au scăzut banii gata cu suma elocată din nou la casse de păstrare în 1890. de . . . . . 100 „ — „

Laolaltă au scăzut cu . . . . . 118 fl. — cr.

Așadară cu activele noi pro 1890. din rubrica a 7-a și de sub pozițiunile: 2. 4. 5. și 7. averea bisericii nu crește.

9. Pavel Guran a dăruit bisericii în 5. Maiu 1890. pentru procurarea unui prapor o sumă de 50 fl., care sumă s'au depus în lădița Nr. 9., numită „pretensiuni dela datorașii fără obligațiunii“. Crescut-au oare cu această sumă averea bisericii s'au numai suma banilor din lădița a 9.?

Cu suma de 50 fl. au crescut nu numai suma banilor din lădița a 9-a, ci și averea bisericii, deoarece suma aceasta au intrat de nou și până aci n'au mai făcut parte din averea bisericii, ci au fă-

cut parte din averea donătorului Pavel Guran.

10. În 1. Ianuarie 1890. s'au adunat cu tasurile în biserică suma de 4 fl. 15 cr. În care lădița se depune această sumă?

În lădița Nr. 10.

11. Cu suma de 4 fl. 15 cr. ce s'au adunat dela credincioși cu tasurile, crescut-au oare numai suma banilor din lădița Nr. 10., s'au că au crescut și averea bisericii?

Cu suma de 4 fl. 15 cr. au crescut nu numai banii din lădița Nr. 10. ci au crescut totodată și averea bisericii, deoarece suma aceasta au intrat de nou și până aci n'au mai făcut parte din averea bisericii, ci au făcut parte din averea celor credincioși, cari au dăruit această sumă.

(Va urma.)

Pentru coruri.

În editura „Soțietății române de cântări și musică din Caransebeș“ a apărut zilele acestea **Liturgia Sântului Ioan Chrisostom**, compusă după melodiile bisericesci din Bănat, pentru cor de bărbați, de *Antonie Sequens*, profesor de musică și dirigentul corului din Caransebeș.

Credem că lucrarea aceasta va fi binevenită corurilor noastre bisericesci, cu atât mai vârtos, că nu avem prea mare alegere în materii de felul acesta; iar o liturgie completă, întocmită după melodiile bisericesci din Bănat, a lipsit până astăzi cu deseversire. Observăm, că „*Liturgia din Caransebeș*“ prezentată în opul de față, e compusă dinadins în stil ușor, încât fie-care cor o poate executa cu înlesnire. Tipariul elegant e executat de stabilimentul tipografic a lui Oscar Brandstetter în Lipsca. Liturgia se poate comanda la autorul *Antonie Sequens* profesor de musică la Institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, trimițând prețul de 2 fl. 50 cr.

Socotim a întimpina prin acest anunț un neajuns simțit la noi în literatura musicăi noastre eclesiastice.

Comitetul soțietății rom. de cântări și musică din Caransebeș.

Varietăți.

Sântirea bisericii române greco-orientale din Comloșul-Mare s'a îndeplinit Duminecă în 15/27. Sept. a. c. cu rară pompă, prin Prea Sântia Sa Părintele Episcop diecesan *Ioan Meșian*. P. S. Sa a sosit de Sâmbătă seara fiind însoțit de directorul seminarial Augustin Hamsea, de asesorul consistorial Ignatie Pap și de profesorul de teologie Dr. Traian Puticiu. La gara din Jâmbolia P. S. Sa a fost întâmpinat de o deputațiune în frunte cu protopresviterul tractual *Paul Miulescu*, în Comloșul-Mic a fost bineventat de către comuna bisericească romano-catolică; eară dela otarul Comloșului, către numeroasele trăsuri care petreceau pe înaltul oaspe, s'au mai alăturat și banderul.

A doaua zi la 9 oare dimineața Părintele Episcop cu numeroasa asistentă îndeplini sântirea bisericii, urmă apoi s. liturgie, eară după aceasta P. S. Sa ținu o cuvântare ocațională distinsă, tractând în mod popular despre destinațiunea omului. Servițiul divin s'a terminat cu sântirea flămurei reuniunii de cântări și cu o cuvântare în-suflețită a Părintelui Augustin Hamsea.

După biserică Prea Sântia Sa D. Episcop a făcut vizită la onorațiunii din loc și a cercetat școalele.

Atât la primirea Prea Sântiei Sele, cât și la actul sântirii bisericii au fost reprezentate toate autoritățile bisericesci și civile din loc și din cerc; anume biserica romano-catolică prin reverendisimul domn *Ferdinand Löschar*, decan în Chichinda-Mare și prin parochul din loc; ear eomitatul prin d-l *Antoniu Bielek*, prim-pretor. al Jâmbolii; ș. a.

La 2^{1/2} oare în onoarea zilei s'a dat un banchet strălucit în localul casinei, la care, pelângă P. S. Sa D. Episcop și suita sa, au luat parte și alte autorități bisericesci și civile din loc și din cerc, precum numeroși oaspeți din părți mai îndepărtate. Șirul toastelor l-a deschis P. S. Sa D. Episcop pentru *Maiestatea Sa*; protopresviterul tractual *Paul Miulescu* a toastat pentru Părintele Episcop; d-l decan romano-catolic *Ferdinand Löschar* pentru statul Ungariei, bazat pe principiile satorite de regele S. Stefan; d-l prim-pretor *Antoniu Bielek* pentru P. S. Sa Episcopul, ș. a. ș. a. La 4^{1/2} oare terminându-se banchetul Prea Sântitul Episcop plecă la Jambolia petrecut cu aceeași pompă ca și la primire.

Seara la 8 oare se încep concertul la care esclară cele trei coruri: din S. Micloșul-Mare, din Izvini și din Comloș, care au cântat și la sântirea bisericii și la s. liturgie. După concert au urmat jocul.

Dela Reuniunea învățătorilor din diecesa Caransebeșului. Conform horăritrei adunării din 25 Aprilie a. c. Nr. 5. stimații domni membrii ai reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din diecesa Caransebeșului aparținători despărțământului Bocșei sunt rugați a se înfățosa la adunarea de toamnă a despărțământului pe ziua *Joi 3/15. Octombrie 1891. în localitatea școlii gr. or. din Ramna la 8 oare înainte de amiază.*

Program:

1. Asistarea la prelegerile practice ce le va ținea învățătorul local *Romul Ancușă* în școala sa.

2. Deschiderea adunării (după demiterea școlariilor).
3. Critica prelegerilor ținute.
4. Raportul presidiului, cassariului și bibliotecariului.
5. Disertațiuni sau lecțiuni practice.
6. Încassarea taxelor curente și restante dela d-nii membrii pe cari îi rugăm *ca nesmintit să fie pregătiți spre acest scop.*
7. Alegerea funcționarilor pe anul 1891/2.
8. Propuneri.
9. Alegerea comisiunii autenticătoare.
10. Închiderea adunării.

Fie-care membru este rugat a-și însinua cu 2 zile înainte de adunare participarea la adresa: *Romul Ancușă* învățătoriu în Ramna, p. u. Jidovin.

Stimații domni membri sunt rugați a se înfățosa toți.

Bocșa-Montană, în 16/28. Septembrie 1891. — *Ioan Marcu*, președintele desp. Bocșa. *Romul Ancușă*, notariul despărțământului.

Credințe. Învățătoriu din Biniș *Vasile Bojincă* s'a încredințat cu D-șoara *Iuliana Firea* din Biniș. — Teologul absolut *Martin Ciulin* din Cacova s'a încredințat cu D-șoara *Aurelia Dabiciu* diu Forotic. — Candidatul de preotie *Nicolae Stoia* s'a încredințat cu amabila D-șoară *Victoria Cioloca* fiica demnului preot din Șipet *Teodor Cioloca*. Cunuia lor se va sërba în 29 Septembrie (11 Octombrie) a. c. în biserica gr. or. rom. din Șipet la 11^{1/2} oare a. m. — Sincerile noastre felicitări!

Lege în contra beției. Guvernul Germaniei a elaborat un proiect de lege, prin care se țintesce la stîrpierea beției. În înțelesul acestui proiect, din beuturile spirituoase nu va fi ertat a se vinde pe teritoriul Germaniei nici într'un caz mai puțin de o jumătate de litră. Prin aceasta se împedecă așadară vinderea răchiurilor cu păharul și numai otelierii și cărciumarii vor mai putea fi în pozițiune de a vinde beuturi spirituoase. Aceștia sunt datorii a îngrijii de susținerea ordinei în localitățile lor și au stricta datorință, de a împedeca orî-ce privilegiu, prin care s'ar putea promova abuzurile cu beuturi spirituoase. Prin ordin polițienesc este cu desevrășire oprit orî-ce comerț și orî-ce vindere de beuturi spirituoase înainte de 8 oare dimineața, ba legea dă drept de a și oprî deschiderea cărciumelor înainte de 8 oare. Cărciumarii și otelierii sunt strict oprîți de a vinde beuturi spirituoase indivizilor, cari n'au împlinit cel puțin 16 ani. Asemenea sunt oprîți de a vinde beuturi oamenilor bețivi. Pe cei beți cărciumariul are dreptul de a-i scoate afară din cărciumă, dacă a luat mai întâiu măsurile de lipsă, ca ei să fie duși sau acasă la ei, sau la poliție. Cheltuelile cărciumariului, împreunate cu aceasta, are să le supoarte bețivul. *A da beuturi pe credit nu este ertat; orî ce datorii făcute la cărciumă pentru beuturi nu este nimenea obligat a le plăti.* Cei ce din cauza patimei beției nu sunt în stare a-și vedea de trebile lor, orî își sërăcesc familiile, orî tulbură liniștea și siguranța altora, se pun sub tatorat și nu li-se lasă pe mâna lor nici o avere, în caz de lipsă ei sunt așezați în spitale anume făcute pe sama lor.

Editura Librăriei NICOLAE I. CIURCU, Braşov.

Cărţi şcolastice

pentru şcolile populare **aprobate** de Înaltni Ministeriu reg. ung. prin ordinaţine ministerială, parte de Veneratul Consistoriu Archidiecesan din Sibiu, de Veneratul Consistoriu diecesan din Caransebeş şi de „Reuniunea învăţătorilor români din diecesa Aradului şi ţinutul Selagiului:

- Abecedar** sau **ântăia carte de cetire**, întocmit de *Mai mulţi prietini ai şcolii*. Ediţia II. legat . 20 cr.
A doua carte de cetire pentru anul al II. (s. III.) de şcoală; întocmită de „*Mai mulţi prietini ai şcolii*” Ediţia II. legat . 28 cr.
Abecedar sau **ântăia carte de cetire şi scriere**, pentru **Învăţarea limbii magiare** de *Francisc Kócs*, inspector şcolar şi consilieriu reg. şi *Ioan Darius* învăţătoriu. Preţul legat . 20 cr.
Darius I., Elemente de Fizică, cu mai multe figuri. Preţul legat . 30 cr.
 — **Geografia patriei şi Elemente din Geografia universală**. Cu 36 figuri împreună cu mapa Ungariei. Ediţie nouă. Preţul legat 35 cr. broş. . 20 cr.
 — **Istoria patriei şi Elemente de istoria universală** tractată după metoda biografic. Cu portrete. Ediţia II. Preţul legat 25 cr. broş. . 20 cr.
Georgescu I. Curs practic de economie, cuprinzând noţiuni despre: **Grădărit, economia câmpului, vierit, cultura pădurilor, creşterea vitelor, stupărit şi cultivarea vermicilor de mătase**, pentru şcolile populare. Ediţia II. cu 50 figuri . 25 cr.
 * **Ilasievici Ipol., Curs metodic de Istoria naturală**. Ediţia II. cu ilustraţiuni . 30 cr.
Pop Maxim, prof. Manual de gramatica limbii române pentru şcolile populare în trei cursuri. Ediţia II. revăzută. Preţul legat . 30 cr.
Darius I., Gramatica limbii româneşti. Cursul I. Ediţia II. Preţul . 25 cr.
 * **Popea I., Religionea creştină**, pentru şcolile primare. Ediţia VI. . 12 cr.

NB. Aceste cărţi şcolastice se pot folosi de către domni învăţători în toate şcolile populare din patrie, fără de nici o responsabilitate, fiind **aprobate** de Înaltni Ministeriu şi fiind totodată bune şi ieftine.

Acum de curând au apărut:

- * **Istoria biblică a vechiului şi noului testament** în versuri, ilustr. cu 108 icoane frumoase. Preţul 12 cr.
Istoria Biblică a vechiului şi noului testament, întocmită mai ales pentru tinerimea din şcolile populare române de *George Ludu* prot şi *Ioan Darius* învăţătoriu, ilustrată cu mai multe icoane. Preţul . 30 cr.
ântăia carte de cetire cu deprinderi şi reguli gramaticale pentru **învăţarea limbii germane** în şcolile populare rom. întocmită de *I. Dorcă*, director şi inv. Preţul leg. . 25 cr.

A eşit de sub tipariu:

- Curs practic de Aritmetică** pentru şcolile populare în trei părţi, pentru şase ani de şcoală, întocmit de *Prof. Arseniu Vlaicu*.
Carte lucrată pe baza celor mai bune manuale şi principii pedagogice moderne, întocmită după un sistem nou cu ilustraţiuni intuitive.
CARTEA POPORULUI: Carte de cetire compusă pentru anii din urmă ai şcolii primare, pentru şcolile de repetiţie, şcolile civile etc. de *Ioan Pop-Reteganul*.
Istoria Universală pentru gimnasil, şcolile reale, preparandiil, şcolile civile cu mai multe ilustraţiuni. Vol. I. Evul vechiu, de *Prof. V. Goldiş*. Preţul . . . . . fl. 1

Sub tipariu este:

- Gramatica română**, pentru şcolile populare: Partea I „**Etimologian**”, de *P. M. Liuba*, inv. 25 cr.
 Aceste cărţi se află de vânzare în principalele Librării.

Cu deosebită stimă

Nicolae I. Ciurcu.

* Aprobaf şi de V. Consistoriu din Caransebeş.

[55] 3-3